

**JACQUES sr. EN JACQUES jr. DONCHE,
RAADSHEREN BIJ DE RAAD VAN VLAANDEREN**

Over raadsheren en andere functionarissen in de Raad van Vlaanderen blijkt — volgens een artikel in Vlaamse Stam, 1978, blz. 124 — nog slechts weinig gepubliceerd te zijn. Misschien kan dit artikel over twee raadsheren uit de 15de eeuw, een bijdrage vormen door deze leemte.

Het artikel handelt over twee raadsheren, met naam Jacques Donche, vader en zoon, die van 1457 tot 1492 in de Raad zetelden. De familie Donche, waarvan de stamboom tot het eind der jaren 1300 opklimt was afkomstig van het Veurnse en telde later, in de 16de en 17de eeuw talrijke leden in de stadsmagistraat van Diksmuide (1).

Jacques sr. Donche was de kleinzoon van Willem Donche en Clara Serakin en zoon van Jacques en Christine Zoetooms. Deze laatste Jacques was schepen van Veurne en had in 1421 Filips de Goede hertog van Bourgondië, vergezeld naar Frankrijk waar de hertog de moord op zijn vader Jan zonder Vrees wilde wreken (2).

Mogelijks is dit de aanleiding geweest dat de Veurnse familie in contact kwam met de Bourgondische hertogen. In elk geval trad Jacques sr. in dienst van de hertog en verbleef hij met zijn familie thans te Gent. Daar vinden we hem voor het eerst terug in 1454 als 's heerenkiezer en twee jaar later als stede-kiezer (3).

Een zijner broers, Adriaan, was er gehuwd met Petronille Claysone, zuster van Omer, Raadsheer en procureur-generaal bij de Raad van Vlaanderen. Jacques sr. huwde te Gent met Maria Uutenhove, afstammend uit een zeer nobele en zeer rijke familie uit Gent (4). Na haar overlijden huwde hij een tweede maal met Philippine Boudens (Budsin) (5).

Reeds in 1457 zien we Jacques sr. vermeld als Raadsheer bij de Raad van Vlaanderen, toen nog te leper gevestigd (6). In 1460 werd hij door de hertog Filips de Goede, benoemd tot « watergraef en moermeester » van Vlaanderen. In deze functie had hij als opdracht de waterlopen te controleren en de dijken te inspecteren. Hij inde tevens de opbrengsten van taksen op molens en sluizen, visrechten, enz. Als moermeester was hij belast met de uitbating van veenderijen en het onderhoud van kanalen (7).

- (1) *Généalogie de la famille Donche*. 1860. Jezuïetenarchief Brussel.
Généalogie de la famille Donche, W. van Hille, Tablettes des Flandres. Doc. 7 Familles de West-Flandre. Een uitgebreide familiegeschiedenis der Donche's is in de maak.
- (2) Fonds Merghelynck (FM) nr 89 1ste suppl. dl II KBB *Jaerboek van de stad Brugge* 1738 blz. 340. Centr. Bibl. RUG.
- (3) FM nr 89, dl 24, 4de suppl. dl 2, blz. 244 KBB *Memb. der Stad Gent* dl 1 blz. 243, 245, 252, 273, 285 en 288.
- (4) *Histoire généalogique des pays Bas*. Le Carpentier 1664, blz. 547. Centr. Bibl. RUG.
- (5) Het feit dat Jacques sr. tweemaal gehuwd was en zijn zoon Jacques jr. niet, heeft in tal van door ons onderzochte bronnen aanleiding gegeven tot het dooreenhalen van namen en voornamen der echtgenotes. Definitief uitsluitel in dit vraagstuk hadden we toen we het grafschrift van Jacques sr. terugvonden.
- (6) FM nr 89, 1ste suppl. dl 2, blz. 332. KBB.
Archives du Conseil de Flandre à Ypres. A. Vandenpeereboom blz. 233, 245. RAG.
- (7) *Les institutions financières du Comté de Flandre*. R. Monier. 1948 blz. 46. Centr. Bibl. RUG.

Op 19 juli 1463 wordt hij benoemd tot raadsheer-commissaris. Dit hield in dat hij gerechtelijke onderzoeken diende in te stellen in het graafschap Vlaanderen of te Gent (8). In één der verslagen hebben we trouwens ook zijn handtekening teruggevonden (9).

In het zelfde jaar treedt hij ook in dienst van de hertogin-weduwe en wordt haar rentmeester. Naast zijn rechterlijke taken was hij ook belast met het beheer der uitgaven want in 1467 zien we hem ook vermeld als « meester van de camere van penninghen » (*maitre de la chambre aux deniers*) (10).

Volgens historische overlevering stond hij bekend als een « bedachtzaam en gezaghebbend man ». Hij overleed in 1473 en werd met zijn beide echtgenoten in de St-Stephanuskerk van de abdij der Augustijnen te Gent, begraven in het koor onder een blauwe zerk, met het wapen der Donches en met de volgende inscriptie (11) :

Hier licht begraven Jacob Donche, raedt mijns gheduchts heeren 's hertoghen van Bourgoignen ende zijne watergraeve ende moormeester van Vlaenderen, ende meester van de reken Camere van mijnder gheduchter vrouwe de hertoghinne van Bourgoignen die overleet in 't jaer mccccxxiiij den Hier licht begraven joncvr. Philippine Boudens, Jacobs Donche wijf was, die overleet dezen wereld in 't jaer mccccclxxix, den xxvj van sporcle. Hier licht begraven jonc. Maria Utenhove, fja Jans, Jacobs Donche wijf was die overleet dezer wereld in 't jaer

Een van zijn zonen Jacques jr., geboren in 1432, volgde hem op als watergraaf en moormeester van Vlaanderen. In deze functie liet hij o.a. in 1475-1476 werken uitvoeren aan het kanaal « de Oostvaart » (12).

Hij was eveneens rentmeester van Margaretha van York weduwe van de hertog Karel de Stoute. In 1481 zien we hem ook vermeld als Raadsheer bij de Raad van Vlaanderen (13).

Van hem zijn nog heel wat rekeningen bewaard in de archieven van de Raad van Vlaanderen. Deze leren ons dat hij ontvanger was van de domeinen van Deynse, Peteghem, Astene, Drongen, van Dendermonde, Assenede, van de vier Ambachten en van het Land van Waas en van Geraardsbergen.

Van 1468 tot 1471 was hij ontvanger-generaal van Vlaanderen in het kwartier van Gent (14). In 1482 zien we hem ook vermeld als ontvanger van de tiende penning, benoemd door de hertogin (10).

Jacques jr. Donche was tevens groot-baljuw van Dendermonde van 1468 tot 1472, in 1475 en van 1477 tot 1485. Hij verbleef te Gent waar hij in 1488 zijn

(8) *Histoire du Conseil de Flandre*. J.F. Foppens 1869 blz 116 en 117. Centr. Bibl. RUG RAG Raad van Vlaanderen nrs. 3690, 3691, 3692.

(9) RAG Raad van Vlaanderen, nr. 3693.

(10) F.M. nr. 89 dl. 14, 3de suppl. dl. 3 blz. 875. KBB *De Bourgondiers*. R. Vaughan 1976.

(11) F.M. nr. 36, blz. 122. KBB.

(12) *Inv. des archives de la Belgique*. J. Cuvelier. RAG.

(13) *La noblesse de Flandre du Xe au XVIIe siècle*. E. D'Hane Steenhuyssse en J. Huytens 1863 blz. 89 en 166. Centr. Bibl. RUG.

(14) *Inventaire des archives de la Belgique*. M. Gachard 1837 dl. 1 blz. 305, 307 en dl. 2 blz. 146, 159, 167, 170, 173, 179, 187, 413.

huis vernield zag tijdens de troebelen, volgend op de gevangenzetting van aarts-hertog Maximiliaan van Oostenrijk, weduwnaar van Maria van Bourgondië (15).

Jacques jr. overleed te Dendermonde op 30 juli 1492 en werd er in de O.L.-Vrouwkerk begraven, in de noordzijde van het koor, onder een blauwe stenen grafzerk, overdekt met een koperen plaat, met zijn wapenschild en met de volgende inscriptie (16) :

Hier licht begraven Jacob Donche, Raedt ons gheduchts Heeren, hertoghe van Bourgoigne ende graeve van Vlaenderen ende zijnen hochbailliu van stede ende lande van Dendermonde, die starf 1492, den 30 hoijmaent.

Jacques jr. had geen nakomelingen en liet als enige nicht Elisabeth Donche na, laatste afstammeling van de Gentse tak (17). Zij huwde een eerste maal Pieter Laurins, heer van Leeskens en overleden in 1521. Daarna huwde zij Cornelius de Scheppere (Scepperius), zoon van Jan, vice-admiraal.

Deze Cornelius de Scheppere was Raadsheer van de Staat en een tijdlang onderkanselier van Christiaan II, koning van Denemarken en Noorwegen. Daarna werd hij in dienst genomen door keizer Karel V, die hem als ambassadeur uitstuurde naar Frankrijk, Engeland, Denemarken, Polen, Hongarije en zelfs Turkije. In Turkije bracht hij tot twee maal toe een vrede tot stand waaraan reeds gewaanhoopt werd (18).

Hij overleed te Antwerpen in 1554 en werd met zijn vrouw overleden in 1549, in de kerk van hun heerlijkheid, Eecke-op-de-Schelde, begraven. Hun grafmonument was vroeger aangebracht in de noordelijke muur van het koor, maar werd vernield in de beeldenstorm van 1566. Hun dochter Anna herstelde het monument, maar met een gewijzigde tekst. Dit monument werd in de 19de eeuw overgebracht naar de achterzijde van de kerk. Het oorspronkelijk opschrift luidde (16) :

Cornelio Sceppero Neoportuen, eoque dni Caroli Quinti Caesaris statum consuli, philosopho, poctue, oratori insigni, quo apud duci a Polon, Germa. Gallia. Hunga. Angli. Hispani. Itali ab ipso item Turcq imperii desperatae pacis spon bis reportata DD. frater Caroli et Ferdinand augustis reb. difficili legato usi sunt : et Isabella Donchis matrona rariss. Cornel et Anna liber piet : obiit ille a^o a nati Christi 1555, quinta calend. aprilis, aetat 53, haec a^o 1548, prima kalend. septemb. aetat 53

Pieter DONCHE

(15) *Annales de la Soc. d'émulation de Bruges* nr. X. 2de série, blz. 57. Stadsbibl. Brugge.

(16) *Epitaphes et monuments de la Flandre au XVIIe siècle*. Baron de Bétune 1900 blz. 52. Centr. Bibl. RUG.

(17) Hoewel verscheidene bronnen, waaronder Le Carpentier dit beweren, vinden we toch te Gent nog een Gaspard Donche, ridder en raadgever van keizer Karel V. (1546). (F.M. nr. 89 dl. 14, 3° suppl. dl. 3, blz. 877.)

(18) *Messenger des sciences historiques* 1856, blz. 8, 9. Centr. Bibl. RUG.

Hist. général des Pays Bas. Le Carpentier blz. 503 en 547.

Bruges et le Franc, 1858 dl. 2 blz. 164 en dl. 1 blz. 33 en 365 dl. 3 blz. 51.